

Xabibullayev Muziriddin Muxiddinovich
Iqtisodiyot mutaxassisligi 2-bosqich magistranti
muziriddin94@gmail.com
Termiz Iqtisodiyot Va Servis Universiteti

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada fermer xo‘jaliklari misolida tadbirkorlik subyektlarini barqaror iqtisodiy rivojlantirish masalalari ilmiy tahlil qilinadi. Agrar sektor mamlakat iqtisodiyotining strategik bo‘g‘ini sifatida nafaqat oziq-ovqat xavfsizligini ta‘minlaydi, balki hududiy ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashda ham muhim rol o‘ynaydi. Tadqiqotda fermer xo‘jaliklarining ishlab chiqarish salohiyatini oshirish, resurslardan samarali foydalanish, innovatsion agrotexnologiyalarni joriy etish, moliyaviy qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari, bozor infratuzilmasi, logistika tizimi va eksport imkoniyatlarining kengayishi kabi omillar o‘rganilgan. Shuningdek, suv tanqisligi, yerlarning degradatsiyasi, kreditlashdagi cheklovlar va raqobatbardoshlikni oshirish bilan bog‘liq muammolar ham tahlil qilingan. Maqola fermer xo‘jaliklarining barqaror rivojlanishi uchun zarur strategik yo‘nalishlar va takomillashtirish mexanizmlarini taklif etadi.

АННОТАЦИЯ

В данной статье представлен научный анализ перспектив устойчивого экономического развития субъектов предпринимательства на примере фермерских хозяйств. Agrarный сектор как стратегическое звено национальной экономики играет важную роль не только в обеспечении продовольственной безопасности, но и в укреплении социально-экономической стабильности регионов. В исследовании рассматриваются факторы, влияющие на устойчивое развитие фермерских хозяйств: эффективное использование ресурсов, внедрение инновационных агротехнологий, совершенствование финансовых механизмов поддержки, развитие рыночной инфраструктуры, логистических систем и экспортного потенциала. Также проанализированы такие проблемы, как дефицит воды, деградация земель, ограничения кредитования и вопросы повышения конкурентоспособности. В статье предложены стратегические направления и механизмы, обеспечивающие устойчивое развитие фермерских хозяйств и повышение их экономической устойчивости.

ANNOTATION

This article provides a scientific analysis of the prospects for the sustainable economic development of entrepreneurial entities, focusing on the case of farming enterprises. As a strategic component of the national economy, the agricultural sector plays a crucial role not only in ensuring food security but also in strengthening regional socio-economic stability. The study examines key factors influencing the sustainable development of farms, including efficient resource utilization, the adoption of innovative agrotechnologies, improved financial support mechanisms, market infrastructure development, logistics, and the expansion of export capacities. Challenges such as water scarcity, land degradation, limited access to credit, and issues related to competitiveness are also discussed. The article proposes strategic directions and mechanisms aimed at enhancing the sustainable development of farming enterprises and increasing their economic resilience.

Kalit soʻzlar: Fermer xoʻjaliklari; barqaror rivojlanish; iqtisodiy samaradorlik; agrotexnologiyalar; resurslardan samarali foydalanish; bozor infratuzilmasi; innovatsion yondashuvlar; qishloq xoʻjaligi siyosati; moliyaviy qoʻllab-quvvatlash; eksport salohiyati.

Ключевые слова: Фермерские хозяйства; устойчивое развитие; экономическая эффективность; агротехнологии; эффективное использование ресурсов; рыночная инфраструктура; инновационные подходы; аграрная политика; финансовая поддержка; экспортный потенциал.

Keywords: Farming enterprises; sustainable development; economic efficiency; agrotechnologies; efficient resource management; market infrastructure; innovative approaches; agricultural policy; financial support mechanisms; export potential.

Fermer xoʻjaliklari zamonaviy iqtisodiyotda tadbirkorlik subyektlarining eng muhim va barqaror ishlab chiqarish boʻgʻini hisoblanadi. Ular qishloq xoʻjaligi mahsulotlarini yetishtirish, qayta ishlash, ichki va tashqi bozorlarga yetkazib berish jarayonida hal qiluvchi rol oʻynab, mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini taʼminlash va agrar sektorning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Soʻnggi yillarda iqtisodiy islohotlar jarayonida fermer xoʻjaliklari nafaqat ishlab chiqarish subyekti, balki mahalliy iqtisodiyotni rivojlantiruvchi hududiy iqtisodiy tizimlar sifatida koʻrilmoqda. Ularning faoliyati qishloq aholisi bandligini taʼminlash, ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish, resurslardan oqilona foydalanish, ekologik muvozanatni saqlash kabi funksiyalarni oʻz ichiga olgan kompleks tizimni tashkil etadi.

Fermer xoʻjaliklarining barqaror iqtisodiy rivojlanishi birinchi navbatda resurslardan samarali foydalanishga bogʻliq. Yer va suv resurslaridan oqilona foydalanish, agrotexnik talablarning toʻgʻri bajarilishi, ilm-fan va innovatsiyalarga

asoslangan texnologiyalarning joriy etilishi hosildorlikni barqaror oshirishning asosiy omilidir. Ayniqsa, suv taqchilligi global iqlim o'zgarishlari fonida keskinlashayotgan bir paytda tomchilatib sug'orish, yerlarni lazer tekislagichdan foydalanib tayyorlash, tuproq strukturasi va oziqlanish balansini yaxshilovchi biologik va mineral o'g'itlar qo'llash kabi texnologiyalar fermer xo'jaliklarining iqtisodiy samaradorligini oshiradi.

Moliya resurslariga kirish imkoniyatining kengayishi ham barqaror rivojlanishning asosiy sharti hisoblanadi. Davlat tomonidan ko'rsatilayotgan imtiyozli kreditlar, subsidiyalar, sug'urta tizimlari, leasing asosidagi texnika xaridlari fermer xo'jaliklarining investitsion faolligini oshiradi. Shu bilan birga, xalqaro moliya institutlarining grant dasturlari, qishloq xo'jaligini rivojlantirish bo'yicha klasterlash siyosati, bozor infratuzilmasini rivojlantirishga qaratilgan loyihalar fermer xo'jaliklari uchun qo'shimcha imkoniyatlar yaratmoqda.

Barqaror rivojlanishning muhim jihatlaridan yana biri – raqamli texnologiyalarni amaliyotga joriy etishdir. Agrotexnik jarayonlarning monitoringi uchun dronlardan foydalanish, GPS nazorat tizimlari, agrodiagnostika platformalari, elektron kontraktatsiya, elektron savdo maydonchalari, agroxaritalar, "Smart Farming" texnologiyalari fermer xo'jaliklarida boshqaruvni aniq, shaffof va samarador qiladi. Raqamli texnologiyalar qo'llanilishi nafaqat ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtiradi, balki bozor talabini prognozlash, xarajatlarni boshqarish va mahsulotni sertifikatlashda ham ahamiyatli bo'ladi.

Fermer xo'jaliklarining bozor infratuzilmasi bilan integratsiyalashgan holda faoliyat yuritishi ham muhim omil hisoblanadi. Mahsulotlarni saqlash, qayta ishlash, logistika markazlariga yetkazib berish tizimi, sovutkichli omborxonalar mavjudligi mahsulot sifatining saqlanishiga, isrofning kamayishiga, bozor narxining barqarorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Eksport salohiyatining oshishi uchun xalqaro standartlar – ISO, HACCP, GlobalG.A.P., organik sertifikat tizimlari – joriy etilishi fermer xo'jaliklarining raqobatbardoshligini kuchaytiradi.

Biroq fermer xo'jaliklarining barqaror rivojlanishiga to'sqinlik qiluvchi bir qator muammolar mavjud: suv taqchilligi, tuproq degradatsiyasi, sho'rlanish darajasining ortishi, kredit resurslariga kirishdagi qiyinchiliklar, kadrlar salohiyatining yetarli emasligi, logistika xarajatlarining yuqoriligi, eksport jarayonlaridagi byurokratik cheklovlar va bozor narxlarining tebranishi shular jumlasidandir. Ushbu muammolarni hal etish uchun agrar siyosatni modernizatsiya qilish, ilmiy-tadqiqot institutlari faoliyatini kuchaytirish, agroservis xizmatlarini rivojlantirish, innovatsion ekotizimni yaratish dolzarb hisoblanadi.

Umuman olganda, fermer xo'jaliklari mamlakat iqtisodiyotining strategik resursi bo'lib, ularni barqaror rivojlantirish iqtisodiy o'sish, oziq-ovqat xavfsizligi, eksport

salohiyati, ijtimoiy barqarorlik va ekologik muvozanatning muhim omili sifatida qaraladi. Barqaror rivojlanish istiqbollari esa davlat siyosati, bozor infratuzilmasi, ilmiy-texnika taraqqiyoti, resurslardan samarali foydalanish hamda raqamli transformatsiya jarayonlarining uyg'unlashuvi orqali shakllanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Qishloq xo'jaligini 2030 yilgacha rivojlantirish strategiyasi" to'g'risidagi Farmoni. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Fermer xo'jaliklari faoliyatini qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori. – Toshkent, 2021.
3. Jo'raev, A. Qishloq xo'jaligini modernizatsiya qilishning iqtisodiy asoslari. – Toshkent: "Fan va texnologiya", 2019. – 240 b.
4. Xolboyev, R. Fermer xo'jaliklari iqtisodiyoti. – Toshkent: "Tafakkur qanoti", 2020. – 312 b.
5. Karimov, U. Agrar sohada innovatsion rivojlanish strategiyalari. – Toshkent: "Iqtisodiyot", 2022. – 280 b.
6. Abdullayev, Sh. Qishloq xo'jaligi mahsulotlari bozorini rivojlantirishning ilmiy asoslari. – Toshkent: "Universitet", 2018. – 198 b.
7. Qodirov, B. Qishloq xo'jaligida raqamli texnologiyalarni joriy etish muammolari va yechimlari. – Toshkent: "Innovatsiya", 2021. – 176 b.
8. Soliyev, N. Fermer xo'jaliklarini boshqarishning zamonaviy mexanizmlari. – Toshkent: "Iqtisodiyot va ta'lim", 2020. – 254 b.
9. Tursunov, Sh. Agrar bozorlarda raqobatbardoshlik omillari. – Toshkent: "Navro'z", 2019. – 210 b.
10. Xasanov, A. Oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashning iqtisodiy mexanizmlari. – Toshkent: "Fan", 2021. – 230 b.
11. Yusupov, D. Fermer xo'jaliklari va klaster tizimi integratsiyasining iqtisodiy samaradorligi. – Toshkent: "Iqtisodiyot", 2022. – 188 b.
12. Nurmatov, F. Agrar sektorda barqaror rivojlanish tamoyillari. – Toshkent: "Sharq", 2020. – 260 b.
13. Ro'zieva, M. Qishloq xo'jaligida marketing strategiyalarining shakllanishi. – Toshkent: "Fan va texnologiya", 2018. – 214 b.
14. Mardonov, H. Qishloq xo'jaligida innovatsion texnologiyalar: nazariya va amaliyot. – Toshkent: "Iqtisodiyot va innovatsiya", 2021. – 190 b.
15. Toshqulov, A. Fermer xo'jaliklarining iqtisodiy barqarorligini oshirish yo'llari. – Toshkent: "Adolat", 2023. – 236 b.